

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

רשימת זכרונות

כתובים בידי הרבנית הצדקנית

מרת חנה ע"ה ז"ל

אשת כ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל

מוהר"ר ר' לוי יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

הוריו של כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

RESHIMAS ZICHRONOS

KESUVIM BIDEI HARABANIS HATZIDKANIS

MARAS CHANA

INSTALLMENT 36

Published and Copyrighted © 2012

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / Fax (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Manufactured in the United States of America

נסדר והוכן לדפוס על ידי חיים שאול בן חנה

The PrintHouse 538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237 (718) 628-6700 :נדפס בדפוס:

פתח דבר

הננו מו"ל בזה חוברת ל"ו של „זכרונות" שנרשמו ע"י הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, אמו של כ"ק אדמו"ר זי"ע. בהוצאה זו, באה הרשימה כפי שנעתקה מכתב-ידה של הרבנית, ולאח"ז גם בתרגום ללה"ק, ובתוספת ציונים והערות בשוה"ג, כמבואר בפרטיות ב„פתח דבר" לחוברת הראשונה.

*

ויהי רצון שההוספה בהפצת המעיינות חוצה, תזרוז את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

מערכת „אוצר החסידים"

מוצש"ק פ' קרח, יום ההילולא ג' תמוז, ה'תשע"ב
שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

דעם פאָרגעניגן הערענדיק דעם זון שליט"א

ג' דחווה"מ סוכות תשי"ד.

איך בין צופרידן וואָס איך האָב די לעצטע צייט ניט געשריבן, איך בין פשוט געווען אַ ביסל ניט געזונט אויך, און אַ דאַנק ג-ט, איצט פיל איך זיך בעסער אַ סך.

איך וויל ניט דורכלאָזן פאָרצייכנען דעם פאָרגעניגן וואָס איך האָב נעכטן ביינאַכט געהאַט, הערענדיק דעם זון שליט"א פאַר אַן עולם פון היבש הונדערטער מענטשן⁵²⁸.

די לומדות, איז ניט איך בין דער מבין אויף אָפּשאַצן. דעם חלק וואָס איך האָב פאַרשטאַנען האָט אויף מיר געמאַכט אַ גרויסען אַיינדרוק מיט דעם רייכן אינהאַלט⁵²⁹.

איך בין געוויינליך ניט געווען ביז דעם סוף, דאָס איז צו שווער פאַר מיר.

אַיינגענעם איז זייער צו זען אַ מין גרויסע צאָל יוגנט עס איז דאָרט געווען, און מיט אַ מין אינטערעס זיי האָבן זיך באַצויגן צו דעם אַלעמען וואָס איז שייך צום זון שליט"א.

איך האָב געזען ווי זיי קוקן אויף אים מיט אַזאַ ליבשאַפט וואָס איז ניט איבערצוגעבן. זען ווי זיי לויפן פון די סאָבווייס מיט די קאַרט, גרופעס-ווייס, ווי איינער יאָגט דעם צווייטן אַריבער ער זאָל קענען

(528) רשימת דברי כ"ק אדמו"ר מליל ג' דחווה"מ סוכות תשי"ד נדפסו בתורת מנחם התוועדות תשי"ד ח"א ע' 43 ואילך.

(529) להעיר שבהתוועדות זו, הזכיר כ"ק אדמו"ר גם ענין ששמע מאביו ז"ל (תורת מנחם שם ס"ע 61):

„ובהקדם מה ששמעתי מאאמורי ז"ל שמצות סוכה רומזת על שלימות הקיום דרמ"ח מצוות עשה .. באופן דלא תוסף ולא תגרע, כמרומז במ"ש „וסוכה תהי' גו' למחסה ולמסתור מזרח וממטר“, זר"ם הוא א' פחות מרמ"ח, ומט"ר הוא א' יותר מרמ"ח, וה„סוכה“ היא „למחסה ולמסתור מזרח (לא תגרע) וממטר“ (לא תוסיף).“

פארנעמען גיכער אַ פלאַץ, ער זאָל קענען האָבן די מעגליכקייט אויף מער צו זען און צו הערן.

זיי זיינען געווען פון אַלע-ערליי שיכטן. עולמע'שע, חסידישע, פולישע, ליטווישע, אַלטע און יונגע, פרייע און אַרטאָדאָקסישע. פרויען אויך דאָס זעלבע. יעדערער האָט געזוכט מעגליכקייטן זיך אַיינאַרדענען ער זאָל האָבן די מעגליכקייט ניט נאָר הערן נאָר זען אים אויך.

גאָט זאָל אים געבן געזונט מיט הצלחה ער זאָל קענען טאָן זיין אַרבעט, דורכפירן וואָס ער וויל, אָן שטערונגען מיט מנוחת הגוף און מנוחת הנפש.

פינף-און-צוואַנציק יאָר פון דעם זונס חתונה

י"ב כסלו, [ה'תשי"ד]

אַ פאַר חדשים ניט געשריבן, ביי מיר איז געווען שוואַך דער געזונט, און קיין שטימונג איז ניט געווען צו דעם.

איצט איז דער חודש, און באַזונדערס טאַקע די טעג, וואָס זיי וועקן מיר אויף אַ סך זכרונות.

איך וויל ניט רעדן פון זיך פערזענליך, אַליין בין איך אַ גאַנץ קליינער חלק פון דעם אַלעמען וואָס עס טראַכט זיך און עס דערמאָנט זיך.

אין צוויי טעג אַרום, ד.ה. י"ד כסלו¹⁸² ווערט פינף-און-צוואַנציק יאָר נאָך מיין זונס מ'מענדל שליט"א חתונה אויף ליינגע גוטע יאָר מיט זיין פרוי תחי'.

וואָס עס איז דורכגעגאַנגען פאַר דער צייט בכלל ובפרט.

ווען ער איז נאָך געווען אַ קינד איז ער שוין געווען אַ גדול.

אזוי ווי איך דערמאָן זיך אויף אַלע יאָרן וואָס ער איז געווען מיט אונז, ווי אזוי ער האָט אַלץ געטאָן ווי געוויינליך, פשוט. און וויפיל אין דעם איז געווען גרויסקייט, און אויסער געוויינליכע שיינקייט מיט איידעלקייט.

די⁵³⁰ חתונה האָבן מיר געמאַכט ביי זיך אין שטוב. אויף דעם האַרצן איז געווען שטאַרק ניט געשמאַק, אָבער מען האָט דעם געפיל פאַרטריבן מיט שמחה.

ניט וועלענדיק, עס שטעלט זיך פאַר דער טיש מיט די אַלע וואָס זיינען געזעצן אויבן-אָן. אַזעלכע נאָענטע, פון זיי יונגע וואָס זיינען אַוועק פאַר דער צייט. איבער די צרות פון דעם כלל, זיינען זיי אויך געווען קרבנות.

אָך ווי שיינ מיט אַן אמת און געטריי זיי האָבן פאַרבראַכט. פאַר אייניקע פון זיי איז מיר גרינגער. איך ווייס נאָך אַלע ליידעניש דעם מקום וואו זיי זיינען באַהאַלטן געוואָרן⁵³¹. און אַזעלכע וואָס איך קען דאָס ניט דער ווייזן בשו"א אויף צו וויסן מקום קבורתם⁵³².

איך בין ניט איינע, און אַ דאַנק גיט פאַר דעם נחת וואָס איך האָב, עס זיינען אַוועק קרובים, זאָלן זיין מליצים, און דער לעבן צוליב וועמען מען האָט פאַרבראַכט יענעם טאָג זאָל זיין מיט הצלחה בכל הפרטים און אריכות ימים.

*

דאגה בלב איש ישיחנה

דאגה בלב איש ישיחנה⁵³³, עפעס ווי מיר געדיינקט זיך, איך זאָל נאָר ריכטיק זאָגן, ניט מאַכן קיין פעלערן, איז דאָ דריי טייטשן:

משיח-דעת זיין אינגאַנצן⁵³⁴ – וואָס דאָס קען איך נאָך דערווייל ניט.

נידעריקער מאַכן, אַראָפּ שטופן פון זיך⁵³⁵ – וואָס דאָס לייג איך

כחות צו טאָן.

(530) ראה לעיל ע' 000.

(531) כנראה הכוונה למקום קבורתם של אבי' ובעלה ז"ל ועוד.

(532) כנראה הכוונה לאמה הרבנית רחל הי"ד ועוד.

(533) משלי יב, כה.

(534) ראה יומא עה, א: ישיחנה מדעתו .. ישיחנה לאחרים.

(535) ראה מנחת שי, רלב"ג, מצו"ד ומצו"צ עה"פ.

איז זיך אויס ריידן פאַר אימעצן⁵³⁴ – וואָס דאָס ווילט זיך מיר זייער אָפט, אָבער איך האָב כמעט ניט פאַר וועמען, און דאָס גיב איך זיך נאָך אַמאָל, און גיב דאָס איבער אויף פאַפיר, אויף וויפיל עס לאַזט זיך.

* * *

אני טוב לך מעשרה בנים

כ"ח טבת, תשי"ד

היינט איז מיר געוואָרן פיר-און-זיבעציק יאָר. אָט אַזוי רוקט זיך די צייט. אַ דאָנק גיט דער זון מ' שליט"א איז אַריין געגאַנען מיט גוטע וואונטשן צו דעם טאָג.

פון דעם אַנדערן זון⁵¹⁴ איז געווען אַ טיעליעגרמע מיט די חתימות פון זיין פאַמיליע, אויך מיט דעם אייגענעם אינהאַלט.

קיינ סך גלוסט זיך ניט מאַריך זיין.

צוויי חדשים אַז איך האָב ניט געשריבן, איך האָב פאַר וואָס צו דיינקען גאָט, און מיינ זון מ' מ' שליט"א קען זאָגן „אני טוב לך מעשרה בנים“⁵³⁶.

איך ווינטש קיינעם ניט פאַרזוכן דעם טעם פון ניט זיין אויף אַ שמחה פון אַ קינד, און אַזויפיל צייט זיין ווייט. מיר האָבן דאָס אין איינעם געטראָגן, איך מיט מיינ מאַן ז"ל. און זינט איך בין אַליין איז דאָס אַ סך טיפער און שווערער.

איך פלעג שרייבן דעם אַנדערן זון מיט זיין פאַמיליע, און פלעג פון צייט צו צייט באַקומען פון זיי ענטפערס. אַז איך האָב גלייענט די ערשטע צייט די ליינגע בריף מיט איבערגעגעבנקייט און געטריישאַפט, און דערנאָך די קורצע בריפּלעך⁵³⁷, דאָך איז אין זיי געווען ווערטער וואָס

(536) ע"פ שמואל-א, א, ח.

(537) ראה הערה 515.

האָבן מיר אויף אַ ליינגער צייט אָנגעוואַרעמט, און איך האָב מיט דעם געלעבט ניט אַזוי עלענט.

שוין מער פון צוויי חדשים אַז מען האָט מיר גע'עצה'ט⁵³⁷ אַז איך זאָל זיי ניט שרייבן ווייל זיי לעבן זייער שווער, און דער ענטפערן מיר אַלעמאָל, איז דאָס ניט גרינג. און פאַר דער צייט האָב איך טאַקע ניט געהאַט אפילו איין בריף.

*

שולחת לך נשיקות רבות, סבתא

ווי אַזוי געשמאַק עס איז געווען צו לייענען דער איינקל'ס תחי' בריף מיט „שולחת לך נשיקות רבות, סבתא". דער גריס און וואָס ער ווערט טאַקע מקים בפועל האָט אויף מיר געמאַכט אַזאַ רושם פשוט אַ שאַק.

איך קען צו זיך ניט קומען, עס ווירקט אויף מיין געזונט אויף וויפיל איך שטאַרק זיך. דאָס ערשט טוט וויי וואָס ביי זיי איז אַזאַ לאַגע. איך בין דאָך דאָרט ניט געווען. ג"ג⁵³⁸ עס זאָל זיין גוט.

און דאָס צווייטע פעלט דאָס זיך-אַליין. קרובים בבשר האָב איך גאַנץ ווייניק און וואָס מען ווערט עלטער, נייטיקט מען זיך מער אין דעם. גאָט האָט מיט מיר געטאָן נסים קען מען זאָגן, לאַמיר האָפן אַז עס וועט זיך פאַר בעסערן.

איך בין אַ דאַנק ג-ט באַזאָרגט מיט אַלץ אויף דעם שענסטן אופן. איך זע אַז דער זון שליט"א טוט מער וויפיל ער קען.

אני תפלה אַז דער זון שליט"א זאָל זיין געזונט און מצליח זיין אין אַלץ וואָס ער טוט.

* * *

עס איז געווען בפועל-ממש ווי אויף דער הר סיני

[אחרי חג השבועות תשי"ד]

שוין דורכגעגאנגען יו"ט שבועות. דער צענטער יאָר אליין.

איך גלייב אַז אין אַרבעט וואָלט איך זיך געקאָנט בעסער פֿילן, און דאָס וואָס עס פעלט מיר וואָלט איך אפשר געקאָנט אַ ביסל פֿאַרטרייבן, אָבער אויף דעם האָב איך ניט קיין כחות. עפעס אַן אינערליכע מידיקייט וואָס איך קען זיך ניט אַבסאָליוט אַנשטריינגען.

ערשט האָט מיר איינער איבערגעגעבן פון דעם זונ'ס שליט"א פֿאַרבריינגען⁵³⁹, אַ גוטער פֿריינט וואָס פֿאַרשטייט גאַנץ גוט. ער האָט גערעט מיט אַזעלכע התפעלות, זיינע ווערטער איז געווען: עס איז געווען בפועל-ממש ווי אויף דער הר סיני!

איך פֿאַרשטיי די גרויסקייט פון דעם, און שעץ דאָס מיט מיין גאַנצן האַרצן.

* * *

(539) רשימת דברי כ"ק אדמו"ר משיחות חג השבועות תשי"ד נדפסו בתורת מנחם התועדויות תשי"ד ח"ג ע' 14 ואילך.

ג' דחווה"מ סוכות תשי"ד.

עונג רב מהשתתפות בהתוועדות

אני מרוצה מכך שלא כתבתי בזמן האחרון — פשוט לא הייתי לגמרי בקו הבריאות, ועכשיו, תודה להשי"ת, אני מרגישה טוב בהרבה. אינני רוצה להחמיץ את ההזדמנות לציין את העונג שזכיתי לו אמש, כששמעתי את בני שליט"א נושא דברים בפני ציבור של כמה וכמה מאות אנשים²⁹³.

את ה"לומדות" — לא אני הוא ה"מבין" כדי להעריך; אולם החלק שאותו הבנתי עשה עלי רושם רב בתוכנו העשירי²⁹⁴. מובן שלא השתתפתי בהתוועדות עד סופה; הדבר קשה עבורי.

נעם לי לראות את המספר הרב של צעירים שנכח בהתוועדות, ואת ההתעניינות הרבה שהם מפגינים ביחס לכל העניינים השייכים לבני שליט"א. ראיתי כיצד הם מביטים בו באהבה שכזו, שלא ניתן לתארה במלים. רק לראות כיצד הם רצים בקבוצות מהרכבות התחתיות ומהמכוניות, האחד עוקף בריצה את חברו כדי שיוכל להקדים ולתפוס מקום, כדי שתהיה לו האפשרות לראות יותר ולשמוע יותר! ...

המשתתפים היו מכל מיני חוגים: לא-חסידים וחסידים, פולנים וליטאים, זקנים וצעירים, חפשיים ואורתודוקסים, וכך גם הנשים. כל אחד חיפש דרכים למקם את עצמו כך שתהיה לו היכולת לא רק לשמוע את בני שליט"א, אלא גם לראותו.

יתן לו השי"ת בריאות והצלחה, כדי שיוכל לעשות את עבודתו ולהוציא אל הפועל את משאלות לבו, ללא הפרעות ומתוך מנוחת הגוף ומנוחת הנפש.

(293) רשימת דברי כ"ק אדמו"ר ז"ע בהתוועדות זו — ליל ג' דחווה"מ סוכות תשי"ד — נדפסה בתורת מנחם התוועדויות תשי"ד ח"א ע' 43 ואילך.
(294) להעיר שבהתוועדות זו הזכיר כ"ק אדמו"ר ז"ע גם ענין ששמע מאביו ז"ל (תורת מנחם שם ס"ע 61):

"ובהקדם מה ששמעתי מאאמורי ז"ל שמצות סוכה רומזת על שלימות הקיום דרמ"ח מצוות עשה... באופן דלא תוסף ולא תגרע, כמרומו במ"ש "וסוכה תהי' גו' למחסה ולמסתור מזרם וממטר", זר"ם הוא א' פחות מרמ"ח, ומט"ר הוא א' יותר מרמ"ח, וה"סוכה" היא "למחסה ולמסתור מזרם (לא תגרע) וממטר (לא תוסיף)".

י"ב כסלו, [ה'תשי"ד]

עשרים וחמש שנה לנישואי הרבי והרבנית

זה כמה חדשים שלא כתבתי. בריאותי חלשה, ומצב-רוחי לא התאים לכך.

חודש זה — ולמעשה, ימים אלו במיוחד — מעורר בי זכרונות רבים. אינני רוצה לדבר על עצמי באופן אישי, שכן כשלעצמי אינני אלא חלק קטן למדי מכל המאורעות העולים במחשבתי ובזכרוני.

בעוד יומיים, כלומר ביום י"ד כסלו, ימלאו עשרים וחמש שנה לחתונתו של בני מ' מענדל שליט"א, לאורך ימים ושנים טובות, עם רעייתו תחי'. כמה מאורעות עברו בתקופה זו, בכלל ובפרט!

עוד בילדותו כבר היה גדול. אני נזכרת בכל השנים שבהן היה יחד עמנו — כיצד היה עושה הכל בפשטות, כדבר המובן מאליו, וכמה גדלות היתה במעשיו, כמה חן ואצילות יוצאים מגדר הרגיל!

את²⁹⁵ מסיבת החתונה ערכנו בביתנו. התחושות בלבנו היו בלתי-נעימות בעליל, אולם גירשנו מלבנו רגשות אלה באמצעות שמחה.

מבלי שאחפוץ בכך, מצטייר בדמיוני השולחן עם כל אלו שישבו בראשו. אנשים כה קרובים, מהם צעירים שנפטרו לפני זמנם. בצרות הכלל הפכו אף הם לקרבנות.

אח, כמה נאה התוועדו אז אנשים אלה, כמה אמת וכמה מסירות השתקפו בהתוועדות זו!

ביחס לאחדים מהם הרגשתי קלה יותר; אחרי כל שנות הסבל, ידוע לי לפחות המקום שבו נטמנו²⁹⁶. ישנם אחרים שאין לי שום דרך לברר כדי לדעת את מקום קבורתם²⁹⁷.

אני אינני נמנית עליהם, ותודה להשי"ת על הנחת שאני זוכה לה. אך ישנם מקרובי שנפטרו. יהי רצון שיהיו מליצים, ושחיייו של מי שלכבודו התוועדו באותו יום יהיו מלאי הצלחה בכל הפרטים, ובאריכות ימים.

295) ראה לעיל ע' 000.

296) כנראה הכוונה למקום קבורתם של אבי' ובעלה ז"ל, ועוד.

297) כנראה הכוונה לאמה הרבנית רחל הי"ד ועוד.

“דאגה בלב איש ישיחנה”

“דאגה בלב איש ישיחנה”²⁹⁸. ככל הזכור לי — ותקותי שאני אומרת את הדברים נכונה, ואינני טועה בהם — יש בפסוק זה שלושה פירושים:

1. להסיח את הדעת לחלוטין²⁹⁹ — זאת אינני יכולה עדיין.
2. להשפיל ולדחות את הדאגה מעליו³⁰⁰ — אני משקיעה כוחות לעשות זאת.
3. להסיח את הדברים בפני מישהו אחר²⁹⁹ — זאת אני מתאוה לעשות לעתים קרובות מאוד, אבל כמעט אין לי בפני מי לעשות זאת. משום כך אני מרשה לעצמי לעתים לרשום את הדברים על-גבי נייר, ככל שהדבר מתאפשר.

כ”ח טבת, תשי”ד

קשיי הריחוק מהבן ר’ ישראל ארי’ ליב

היום מלאו לי שבעים וארבע שנים. כך חולף לו הזמן. תודה להשי”ת, בני מ’ שליט”א נכנס לבקרני כשבפיו איחולי כל-טוב לרגל היום. מבני הנוסף²⁸¹ הגיע מברק בחתימות בני משפחתו, גם הוא בתוכן זהה. אין רצוני להאריך הרבה. זה חדשיים שלא כתבתי. יש לי על מה להודות להשי”ת, ובני מ’ מ’ שליט”א יכול לומר “אני טוב לך מעשרה בנים”³⁰¹.

אינני מאחלת לאיש לטעום את טעמה של אי-השתתפות בשמחה של בן, ולהיות רחוקים ממנו זמן כה רב. אנו נשאנו בסבל זה יחד, אני עם בעלי ז”ל, ומאז שנותרתי לבדי — הסבל עמוק וקשה הרבה יותר. נהגתי לכתוב לבני הנוסף ולמשפחתו, ומפעם לפעם הייתי מקבלת מהם מכתבי תשובה. כשהייתי קוראת מכתבים אלה — בתקופה הראשונה את המכתבים הארוכים, המלאים דברי מסירות ונאמנות, ולאחר-מכן את המכתבים הקצרים³⁰² — הרי היו בהם מלים שהיה בהם כדי לחמם את לבי למשך זמן רב, ובזכותם לא הייתי בודדה כל-כך.

(298) משלי יב, כה.

(299) ראה יומא עה, א: ישיחנה מדעתו .. ישיחנה לאחרים.

(300) מפרשים עה”פ: רלב”ג. מצודות. מנחת שי.

(301) ע”פ שמואל א א, ח.

(302) ראה הערה 281.

זה יותר מחדשיים שיעצו לי³⁰³ שלא אכתוב להם, משום שחיייהם קשים, וכתבת מכתבי תשובה אלי אינה קלה עבורם. ואכן, במשך תקופה זו לא קיבלתי אפילו מכתב אחד.

כמה נעם לי לקרוא את מכתבה של נכדתי תחי', ובה המשפט "שולחת לך נשיקות רבות, סבתא"! דרישת-שלום זו, והעובדה שהיא אכן מתקיימת בפועל, הותירו בי רושם כה עז, פשוט הלם. אינני יכולה לחזור לעצמי. הדבר משפיע על בריאותי, ככל שאני מנסה להתחזק.

לכל-לראש — כואבת העובדה שהם נמצאים במצב שכזה. אני עצמי הרי לא הייתי שם. יתן השי"ת שיהיה טוב.

ושנית — חסר לי הוא עצמו. קרובי-הבשר שלי מעטים למדי, וככל שאדם מזדקן — הוא זקוק להם יותר.

הקב"ה עשה עמי נסים, כך ניתן לומר. הבה נקווה שהמצב ישתפר. כל צרכי מסופקים לי, תודה להשי"ת, באופן הטוב ביותר. אני רואה שבני שליט"א עושה יותר מכפי יכלתו. אני תפילה שבני שליט"א יהיה בריא אולם ויצליח בכל מעשיו.

[אחרי חג השבועות תשי"ד]

כמו על הר סיני

עבר כבר חג השבועות. זו השנה העשירית שאני לבדי.

אני מאמינה שאילו הייתי עובדת הייתי יכולה להרגיש טוב יותר, ואת תחושת החסר שבלבי הייתי אולי יכולה לגרש במקצת; אבל אין לי כוחות לכך. יש בי מין עייפות פנימית, שאינני יכולה בשום אופן להתגבר עליה.

זה עתה מסר לי מישהו — ידיד טוב, בעל הבנה טובה למדי — דברים שנאמרו בהתוועדות של בני שליט"א³⁰⁴. הוא דיבר בהתפעלות כה גדולה!

מילותיו היו: "היה זה בפועל ממש כמו על הר סיני"!

אני מבינה את גודל מעמד זה, ואני מעריכה זאת כך מכל לבי!

* * *

303) מתוך רצון להסתיר את פטירת הבן, כדלעיל הערה 281.

304) רשימת דברי כ"ק אדמו"ר משיחות חג השבועות תשי"ד נדפסו בתורת מנחם התוועדיות תשי"ד ח"ג ע' 14 ואילך.

נדפס על ידי ולזכות

יוסף יצחק הכהן בן רישא

וזוגתו **נחמה דינה בת מלכה רייזל**

אוריאל צבי הלוי בן גיטל עטל

וזוגתו **בתי' בת שרה מינדל**

שלום דובער בן רבקה נעמי

וזוגתו **אסתר בת מרים**

בנימין בן חדוה

וזוגתו **רבקה רחל בת אסתר שיינדל**

ומשפחתם שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב